

PO KONGRESU

Boris Zihertl

Sedmi kongres Zveze komunistov Jugoslavije, ki se je ob koncu letošnjega aprila zbral v Ljubljani, je kritično razbral vse predhodno razdobje, ocenil njegove glavne rezultate, pozitive in negativne, hkrati pa je nakazal naloge, ki jih današnji čas postavlja pred jugoslovanske komuniste.

Tako približno poteka vsak kongres. Toda razdobje ni razdobju enako.

Predhodno razdobje, v pogledu katerega je bilo treba to pot napraviti obračun, je imelo svoje posebne pomembnosti, ki so pritisnile svoj pečat vsemu kongresu. To razdobje se je po koledarju partijskih kongresov pričelo jeseni 1952, ko so jugoslovanski komunisti na svojem Šestem kongresu v Zagrebu razpravljali o prvih rezultatih delavskega in vobče družbenega upravljanja v naši deželi. Tedaj so prišli do zaključka, da ti rezultati terjajo marsikaj novega, kar zadeva vsebino in oblike njihove dejavnosti med delovnimi množicami. Predvsem pa so spoznali, da ti rezultati terjajo obračun z vsem tistim, kar je bilo prva leta po vojni do neke mere neogibno in zategadelj zgodovinsko upravičeno, v novih pogojih pa je postajalo čedalje večja ovira razvoju ustvarjalne pobude množic, zlasti pa je postalo nevarno komunistom samim kot vodilni politični sili v našem življenju, nevarno idejni in moralni rasti slehernega med njimi.

Jugoslovanski komunisti so se v boju za praktično primenjavo tega zaključka, ki naj bi jih utrjevala kot vodilno silo v množicah, morali predvsem v svojih vrstah spoprijeti s težnjama, v katerih se razodevata tista dva glavna antisocialistična činitelja v naši sodobni družbi, ki vsak na svoj način skušata upeljaviti oblast starega nad novim.

Po eni plati se je bilo treba spoprijeti z birokratskim pojmovanjem komunistične organizacije kot vodilne sile nad množicami, kot brezprizivnega rabsodnika v oseh velikih in majhnih rečeh človekovega življenja, njegovega dejanja in nehanja. Od te strani je grozila in grozi

nevarnost, da se ustvarjalna in nenehno živa misel marksizma, katere glavni poborniki naj so komunisti, izpreorže v kup neživiljenjskih shem in dogem, po katerih naj bi se ravnalo sodobno življenje s svojimi posebnimi protislovnostmi in zakonitostmi njihovega zapletanja in razpletanja.

Po drugi plati se je bilo treba spoprijeti z anarho-individualističnimi pojmovanji, po katerih naj bi organizacija komunistov postala kratko malo eden izmed soigralcev v hazardni igri heterogenih in antagonističnih interesov, utirajoč deželi in ljudstvu pot nazaj k preživelim, buržoaznim oblikam demokracije in družbenega življenja nasploh. Odtod je grozila in grozi nevarnost, da se ustvarjalna in nenehno naprej stremeča misel marksizma razkroji v postani eklektični kaši, pripravljeni po dobrih željah in namenih sodobnega petit bourgeois.

Sedmi kongres je bil prvi veliki obračun o rezultatih boja proti dvema enako tujima, antisocialističnima težnjama, ki sta se in se še skušata uveljaviti na različnih področjih našega življenja in posebej v našem kulturnem življenju, v naši družbeni misli, v »sociologiji«, v ekonomskih vedah, v umetnostni teoriji in praksi, v množičnem kulturno-prosvetnem delu itd.

Pot k novim, socialističnim odnosom med ljudmi je za jugoslovanske komuniste slej ko prej ostala pot, na kateri je treba računati zasedami z obeh strani. Treba je biti v težkih preizkušnjah prekaljen in pripravljen, če se hočeš uspešno prebijati skozi in do kraja ohraniti ravnovesje.

Ljubljanski kongres jugoslovanskih komunistov je bil nedvomno doslej največja vnanja manifestacija njihove zrelosti, strnjjenosti in pripravljenosti. V novem programu, ki je postal vozlišče razpravljanja na kongresu in o kongresu, so teoretično posplošene njihove izkušnje in preizkušnje iz zadnjih dveh, treh desetletij, v njem je njihova zavest in so spoznanja, zgrajena na teh izkušnjah in preizkušnjah, in v njem prihajata do izraza njihova ustvarjalna volja in pripravljenost, boriti se z vsemi močmi za zmago socializma kot novega družbenega reda, ki v tem našem stoletju stopa na mesto preživelega kapitalizma in razredne družbe nasploh. Spričo hrušča in trušča, ki se je dvignil ob njem, je ta dokument prišel v zgodovino, še preden se je pravilnost njegovih prognoz utegnila v njej preveriti in potrditi.

Novi program Zveze komunistov Jugoslavije je napisan v duhu, ki razodeva odnos jugoslovanskih komunistov do idejnih osnov sodobnega revolucionarnega delavskega gibanja. Ta odnos je moči izraziti z Leninovimi besedami, ki so v programu izrecno poudarjene: »Mi ni-

kakor ne gledamo na Marxovo teorijo kot na nekaj dokončnega in nedotakljivega. Nasprotno, prepričani smo, da je postavila le temeljni kamen tiste znanosti, ki jo morajo socialisti razvijati dalje v vseh smereh, če nočejo zaostati za življenjem ... Nikakor ne trdimo, da Marx oziroma marksisti poznajo pot v socializem v vsej njeni konkretnosti. To je nesmisel. Poznamo smer te poti in tudi to vemo, katere razredne sile jo utirajo, vendar pa bodo to konkretno, praktično pokazale le izkušnje milijonov, ko se bodo le-ti lotili dela.«

Komunistom Jugoslavije niso bili njihovi kongresi nikoli koncili, kjer se razglāšajo razodete resnice z dokončno veljavnostjo in brez priziva zgodovine. Zgodovina ne nudi podlage za trditev, ki smo jo neposredno pred Sedmim kongresom ZKJ brali v nekem tujem teoretičnem časopisu, za trditev, da sklepov komunističnih kongresov ni moči imeti za nepravilne. Tudi v naši domači zgodovini ne bi mogli najti podlage za takšno trditev.

Kongresi komunistov dosežejo svoj namen, če na njih pride do izraza dejanska in ne zgolj formalna enotnost v spoznanjih in pogledih na bistvena vprašanja časa, če izpričujejo trdno idejnopolitično podlago njihove akcijske enotnosti, ki je važen činitelj progresivnega izpreminjanja tistega, kar je in kar mora neogibno oditi v preteklost. Kot takšni pomenijo kongresi mobilizacijo sil, ki jim pravimo subjektivni činitelji zgodovinskih procesov, mobilizacijo zavestnih socialističnih sil v našem času. Prepričanost komunistov v pravilnost njihove poti, prepričanost, brez katere ne more biti enotne družbene akcije, ne sme in pri revolucionarju-marksistu ne more nikoli zastreti zavesti o tem, da so tudi kolektivna spoznanja in pogledi na dogajanje v svetu in doma, da so tudi kolektivne ocene objektivnih dejstev časa in njihovih razvojnih teženj in pa ocene subjektivnih sil, ki naj ta dejstva s svojim dejanjem izpreminjajo, ocene vpliva in zmogljivosti teh sil, — da so vsa ta spoznanja, pogledi in ocene, izraženi v programih in drugih kongresnih dokumentih, takisto podprženi preverjanju v zgodovinski praksi, v »izkušnjah milijonov«.

Prav v tem je globlji smisel vprašanja, ki ga je in kakor ga je postavil in rešil program Zveze komunistov Jugoslavije, sprejet na ljubljanskem kongresu: samo iz zavesti komunistov, da sta njihova kolektivna in individualna misel in pa iz nje izviraajoče dejanje zmerom podpržena sodbi zgodovine, se lahko oblikuje občutek neločljive povezanosti z delavskim razredom in z vsem ostalim delovnim ljudstvom in samo iz nje lahko raste nenehna potreba, učiti se od ljudstva, ki naj bo komunistu vir vseh pobud in smisel vsega dejanja.